

Redactioneel

Als we spreken over de islam in Nederland, in Europa, dan lijkt een neutraal gesprek nauwelijks mogelijk. Iedereen heeft daarbij zijn eigen beelden, angsten en vooroordelen. Voor menigeen worden die nog eens versterkt door de vele tienduizenden die te voet op weg zijn naar Noordwest-Europa. De doorsnee moslim lijkt ondertussen te verdwijnen onder een vloed aan extreme beelden: de IS, haatimams, salafisten, terroristen. Uit context en verband gerukte Korancitaten worden, zowel door radicale moslims als door seculiere kruisridders, gebruikt om aan te geven wat 'de' islam bedoelt te zijn. Hierin probeerde het publiekssymposium 'Allah in Nederland, de sociale werkelijkheid van de islam' van juni 2015 enige duidelijkheid te scheppen. Op basis van actueel en nieuw sociaal-wetenschappelijk onderzoek werd in diverse bijdragen geschetst wat de plek van de islam in de Nederlandse samenleving is. De belangrijkste verandering lijkt die te zijn, dat migranten en hun kinderen nu meer dan vroeger op hun islamitische identiteit worden aangesproken, aangekeken en beoordeeld – en dat zegt ook iets over de Nederlandse samenleving. De redactie van dit tijdschrift organiseerde voor de tiende keer samen met het Werkgezelschap voor godsdienstsociologie en -antropologie een dergelijk publiekssymposium. Het merendeel van de daar gehouden presentaties vindt u in deze uitgave.

In het eerste deel worden verschillende empirische onderzoeken gepresenteerd. Eerst wordt gekeken naar discriminatie van moslims in de bijdrage van Maliepaard en Gijsberts. Moslims blijken in sterke mate discriminatie vanwege hun geloof te ervaren, maar het is niet duidelijk aan te wijzen dat ze daardoor ook meer religieus gedrag gaan vertonen. Sipco Vellenga trekt het onderwerp discriminatie breder en kijkt naar uitbarstingen van anti-semitisme en islamofobie. De trends daarin blijken sterk samen te hangen met internationale ontwikkelingen (respectievelijk het optreden van Israël en aanslagen door moslims), wat een mooi voorbeeld is van de lokaal in Nederland doorwerkende mondiale processen van identiteitsvorming. Dit laatste wordt nog verder uitgewerkt in de bijdrage van Martijn de Koning, die aan de hand van een narratieve analyse laat zien hoe Syriëgangers voor zichzelf een beeld maken waardoor ze hun handelingen kunnen rechtvaardigen.

Een ander beeld van de islam geven de artikelen in het tweede deel. Thijl Sunier bespreekt de diversiteit van de islam aan de hand van het onderwerp leiderschap; ook theologisch een ingewikkeld thema in deze godsdienst. In sociale zin kan de laatste tijd een verschuiving van geestelijk leiderschap in de islam geconstateerd worden: leiderschap ligt niet meer in de herkomstlanden

maar wordt door nieuwe generaties in ons eigen land opgepakt, met een eigen visie op religieuze en maatschappelijke standpunten. Welmoet Boender gaat hierop verder in haar analyse van vier publicaties van Nederlandse moslims. Deze vier – van een bekeerling, van een op zijn schreden teruggekeerde radicaal, van een afvallige moslima en van een zeer geïntegreerde moslim – laten zien dat ‘de’ islam een constructie is die in de werkelijkheid niet zo bestaat. Mohammed Ajouaou geeft daarbij de godsdienstsociologen een veeg uit de wetenschappelijke pan. Die proberen volgens hem nog steeds met westers-christelijke concepten het religieuze gedrag van moslims te meten, daarom doet hij een voorstel voor een nieuwe benadering van het secularisatiedebat op een manier die recht doet aan de beleving van moslims.

Tot slot wilde de redactie enkele persoonlijke bijdragen aan het thema niet uit de weg gaan. Ten eerste van de arabist en *opinion maker* Jan Jaap de Ruiter. Hoewel, *opinion maker*: in zijn bijdrage schetst hij hoe hij probeert wetenschappelijke argumenten en inzichten in het publieke debat in te brengen, en zo radicalisme van moslims en politici te bestrijden. Zijn ervaring is dat hij zo in de media onderdeel wordt van de gepolariseerde beeldvorming. De laatste bijdrage – overigens de eerste op het symposium – is van Sofyan Mbarki, leraar en gemeenteraadslid in Amsterdam. Hij vertelt heel persoonlijk over zijn ervaringen; hij geeft aan dat religie goed kan zijn voor de individuele ontwikkeling van jongeren, maar dat, als daar niet over gesproken wordt – thuis of op school –, de mogelijk bestaat dat zij via een eigen, radicale zoektocht ontsporen als die eindigt bij mensen die de antwoorden wèl geven die het eigen netwerk niet geeft. Een belangrijke les, met meer zeggingskracht dan menig wetenschappelijk onderbouwd artikel.